

Ymamoglunyň ýoly

Category: Kitapcy, Medisina, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ymamoglunyň ýoly YMAMOGLUNYŇ ÝOLY

Ekrem Ymamogly «**Karar**» gazetesinde makala bilen çykyş etdi. Makalada gowy seljermeleri berdi:

“1873-nji ýylyň ykdysady krizisiniň birinji jahan urşuna sebäp bolandygy aýdylýar.

1929-njy ýylyň abyrsyz uly çöküşligi bolsa ikinji jahan urşuna...

Eýse, bu köpçülikleyín ýokanç geçmişde bolup geçenlere meñzeş netijeler döredip bilermi?”

Ymamogly dogry belleýär. Pandemiýa döwrüne diňe saglyk-medisina taýdan baha berilýär, onuň ykdysady-syýasy taraplary barada dil ýarýan ýok!

Global kapitalizmiň iki uly ykdysady krizisi iki jahan urşuna ýol açdy. 2008-nji ýıldan bäre bolýan we aşylyp gidilibermeýän ykdysady krisiz nädip çözgüdine gowuşarka?

Global pandemiýa arkaly bize-ýer ýüzüne nämäni kabul etdirjek bolýarkalar?

15 milliona golaý adamyň wepat bolan birinji jahan urşundan soň uly kapitalistik döwletleriň arasynda güýç deňagramlylygy üýtgedi. Käbir imperiyalaryň soňy geldi. Täze ideologiyalar, režimler orta çykdy...

61 million adamyň wepat bolan ikinji jahan urşundan soň dünýä ikä bölündi. Angliýa bilen Fransiýanyň agalyk edýän öñki imperialistik düzgünin täze bäsdeşleri orta çykdy: ABŞ we SSSR. Dünýä syýasatynyň we ykdysadyýetiniň ugrunu bu iki

ýurduň arasyndaky «Sowuk uruş» kesitledi.

Ýagday şeýle bolýan bolsa...

Käbirleriniň «üçünji jahan ursuna» meñzedýän pandemiýasynyň soňunda adamzada näme garaşýar? Ýa-da şeýle sorasak gowy bolar: ýurtlara nähili ykdysady we syýasy doktrina ýöretdirerlerkä – adamlaryň gerşine haýsy agyr ýükler ýüklenerkä?

• **ULY NOLLAMA**

ABŞ-nyň **«Time»** žurnalynyň soňky sany **“The Great Reset”** (Uly nollama») rubrikasy bilen çykdy. Žurnalyn sahabynda täzeden şekillendirilen ýer şarynyň kartasy bar.

«Time» žurnalı «COVID-19 ýokanjy biziň arzuwlaýan gelejegimiz hakynda pikirlenmek üçin bize çäksiz mümkünçilikleri berdi» diýip, dünýäniň tanymal şahslaryndan makalalary bir ýere jemledi: Gelejek nähili bolarka?

Dawosda geçirilýän meşhur Bütindünýä ykdysady forumunyň düýbüni tutujy başlygy professor **Klaus Martin Schwab** şolaryň biri. Ol şeýle ýazdy:

«COVID-19 baradaky şum habarlar pandemiýadan öñem yüzbe-yüz bolan ykdysady, töwerekleyin, sosial we syýasy kynçylyklaryň üstüne urna boldy.

Ýyl geçdigiçe birnäçe adamyň görnetin görüp-synlap durşy ýaly, bu meseleler hasam ýaramazlaşýar, gowulaşmayar..

Ikinji jahan ursundan soň global ösüşimizi we demokratiýamyzy elýeterli eden syýasy sistema indi jemgyýetçilik çaprazlygyny we ýakymsyzlygy artdyryar. Hemmesi asyllı maksatlydy, emma islenilmejek netijeleri boldy...

Geçen 30-50 ýylда neoliberalistik ideologiýa dünýäniň agramly böleginde has köp höküm sürdi. Bu cemeleşme bazaryň iň gowusyny bilyän «iş durmuşynyň işi diňe iş» bolan we hökümetiň bazarlaryň işleýisine açyk kadalaşdyryjy düzgünleri ýola goýmakdan gaça durmagyň gerekdigine ünsi çekýär. Bu dogmatik prinsipleriň ýalňyşdygy subut edildi. Emma, biz hernä olara eýermäge mejbur däl...

Has gujurly kapitalistik sistemanyň oňaýly bolup biljekdigine bolan ynanjymy ýitiremok...”

Neoliberalizm krizisini aşmagyň ady-da bar: “**Paýdaş kapitalizm!**”

Hawa, global güýç merkezleri täze dünýä sistemasyny guraýar...

• **ON SEKIZ YYLYMYZY YITIRDIK**

Öñ birnäçe gezek neoliberalizmiň ýykylşyny we täze paradigmamodel gözlenşini ýazypdym.

Şeýle-de şäher häkimi bolup işleýän Ymamogly hem ýetip gelýäni görmegi başarıyp, ýörelmeli «ýoly» salgy berdi:

“ – *Doly garaßsyzlygymyzy gaýtadan berkarar etmeli...*

– *Senagatdan tehnologiá, ekerançylykdan kosmos maksatnamalaryna çenli bütin dünýä bilen utgaşykly millilikden, garyp-gasaryny ezdirmeyän solidarist-halkçy taglymyny täzeden dikeltmekden, gury sözde däl-de, iş yüzündäki halk häkimiýetinden söz açýaryn.*

– *İşçisini, daýhanyny, işgärini, pensionerini azgyn bazara gurban etmeyän, günübirlin we yzygideroi biri-birine çapraz gelýän boş «hekemlik» satýan daşary syýasatyň ýerine Atatürkün edişi ýaly çuňňur paýhasly diplomatik manýowrlary edip, hakyny hiç kime iýdirmeyän Türkïyäni berkarar etmelidiris...*

– *Täze «Aýdyňlanma döwrüniň» ruhy bilen ýola çykmaly... Başga çykalgamyz ýok. Elmydama bilelikde üstün çykarys we suňa ynanyň: hemme zat ajap bolar...»*

Görüşüniz ýaly:

JHP öňümüzäki döwür Ataturke hasam mäkäm ýapyşjaga meñzeýär. Munuň uçgunyny Kylyçdaroglynyň birinji yüz ýaşyna giren respublikamyzyň ikinji yüzýyllagy barada sözlän **«Ikinji yüzýylliga çagyryş beýannamasy»** (“2. Yüzyıla Çağrı Beyannamesi”) nutugynda görüpduk.

Başga bir ýandan: ykdysady krizisiň astyndan çykyp bilmän urunýan häkimiúet bolsa ABŞ-nyň «Time» žurnalynyň sahabyndaky ýazgy barada kelle döwmegiň deregne, Fransiýanyň **«Charlie Hebdo»** žurnalynyň redaksiýasy bilen sene-mene edip wagtyny ýitiryär! Kime diýýän: on sekiz ýylymyzy şeýdip ýitirmedikmi?

Soner YALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 30.10.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMİLİÝEW. Publisistika